

Qlobal Azərbaycan Diasporunun İnkişafı və Həmrəyliyi Layihəsi

Hazırlayan: Abdulla Əmir Həşimi (Cavanşir), 31 may 2026

1. Dünyada Yaşayan Azərbaycanlıların Diasporasının Gücləndirilməsi

Dünyada yaşayan azərbaycanlıların diasporasını gücləndirmək üçün aşağıdakı strateji addımların atılması nəzərdə tutulur:

- **Vahid informasiya mərkəzinin qurulması:** Diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirmək və xaricdəki Azərbaycan icmaları arasında sıx ünsiyyət yaratmaq.
- **Peşəkar lobbicilik və siyasi iştirakçılıq:** Soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin siyasi, iqtisadi və ictimai həyatında fəal iştirak etməsini, yerli parlamentlərdə və dövlət qurumlarında təmsil olunmasını təmin etmək.
- **Gənclərin cəlb edilməsi:** Xaricdə doğulan və ya böyüyən azərbaycanlı gənclər üçün təhsil proqramları və mədəni layihələr təşkil edərək onların milli kimliyini qorumaq.
- **Mədəniyyət və həqiqətlərin təbliği:** Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti və haqq səsinin, xüsusilə Qarabağ və Güney Azərbaycanın yerli cəmiyyətlərə düzgün çatdırılması üçün media və mədəniyyət tədbirlərindən aktiv istifadə etmək.
- **İqtisadi əməkdaşlıq:** Xaricdə yaşayan azərbaycanlı iş adamları arasında şəbəkələşməni gücləndirmək, Azərbaycanla ticarət əlaqələrini inkişaf etdirmək.

2. Xaricdə Yaşayan Güneyli və Quzeyli Azərbaycanlıların Bir Araya Gətirilməsi

Diasporanı gücləndirmək məqsədilə xaricdə məskunlaşmış güneyli və quzeyli soydaşlarımızın vahid hədəflər ətrafında birliyini təmin etmək üçün bu istiqamətlər icra olunmalıdır:

- **İdeoloji və mədəni platformalar:** Siyasətdən kənar, hər iki tərəfi birləşdirən ortaq dəyərlər (Novruz bayramı, mədəniyyət festivalları, xalça sərgiləri v.s.) ətrafında mütəmadi tədbirlər təşkil etmək.
- **Ortaq təşkilat və şəbəkələşdirmək:** Həm Quzey, həm də Güney Azərbaycan icma nümayəndələrinin bərabər təmsil olunduğu vahid koordinasiya şuraları və ya gənclər təşkilatları gücləndirmək.

- **Rəqəmsal platformalar:** Ünsiyyəti asanlaşdırmaq və ortaq problemləri müzakirə etmək üçün xüsusi mobil tətbiqlər edilməsi, qapalı sosial media qrupları və onlayn müzakirə platformaları qurmaq.
- **Təhsil və dil layihələri ortaya qoymaq:** Hər iki regionun tarixini, mədəniyyətini təbliğ edən kurslar, ana dili dərsləri və diaspor fəallığı üçün təlim proqramları həyata keçirmək.
- **Lobbi fəaliyyəti:** Beynəlxalq məsələlərdə (məsələn, ekologiya, insan haqları) ortaq bəyanatlar və aksiyalar təşkil edərək, diaspora üzvlərini ümumi məqsədlər uğrunda birgə mübarizəyə cəlb etmək.

3. İqtidar və Müxalifət Problemlərinin Diaspora Fəaliyyətinə Təsirinin Qarşısının Alınması Yollarını Axtarmaq və Azərbaycan Respublikasından kənarında yaşayan azərbaycanlıların ölkə daxilində siyasi fikir ayrılıqlarının diaspora işinə mane olmaması üçün tətbiq edilməli prinsiplər:

- **İctimai və Mədəni Platformalara Üstünlük Verilməsi:** Diaspor təşkilatları siyasi hakimiyyət və ya müxalifət platforması kimi deyil, Azərbaycan mədəniyyətini, dilini, tarixini və azərbaycanlıların beynəlxalq imicini təbliğ edən qeyri-hökumət təşkilatları (QHT) kimi qeydiyyatdan keçməli və fəaliyyət göstərməlidir. Bu sahədə keçmişdə yaranan mədəni qurumları fəal etmək lazımdır.
- **Qırmızı Xəttin Müəyyən edilməsi:** Diaspor təşkilatları ilə işləyən qurumlar, fəaliyyətlərində iqtidar-müxalifət məsələlərini müzakirə mövzusu etməməlidirlər.
- **Milli Maraqların Öndə Tutulması:** Xaricdəki soydaşlarımızın milli maraqlar (məsələn, lobbicilik, təhsil, mədəni təbliğat) ətrafında birliyi təmin edilməlidir.
- **Yerli Qanunvericiliyin Əsas Götürülməsi:** Diaspor üzvlərinin yaşadıkları ölkələrdə (məsələn, Avropa və ya Amerika ölkələrində) siyasi proseslərə müdaxilə etməməsi, həmin ölkələrin qanunlarına uyğun olaraq yerli inteqrasiya və hüquqi müdafiə məsələlərinə köklənməsi vacibdir.
- **İnklüziv Dialoq və Əməkdaşlıq:** Xaricdəki azərbaycanlılar arasında fikir ayrılıqları yaradan siyasi mövzular deyil, azərbaycanlıları birləşdirə biləcək layihələr (həftəsonu məktəbləri, milli bayramların qeyd olunması, xeyriyyə aksiyaları, vətənin tarixi ərazilərinin bilik seminarları, incəsənət, ədəbiyyat, şeir və musiqi gecələri kimi v.s.) və tədbirlər prioritetləşdirilməlidir.